

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

zo 17. júna 2010*

Vo veci C-413/08 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora, podané 18. septembra 2008,

Lafarge SA, so sídlom v Paríži (Francúzsko), v zastúpení: A. Winckler, F. Brunet, E. Paroche, H. Kanellopoulos a C. Medina, advokáti,

odvolateľka,

ďalší účastníci konania:

Európska komisia, v zastúpení: F. Castillo de la Torre a N. von Lingen, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

* Jazyk konania: francúzština.

Rada Európskej únie,

vedľajší účastník konania v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory J. N. Cunha Rodrigues, sudcovia P. Lindh,
U. Lõhmus, A. Ó Caoimh a A. Arabadjiev (spravodajca),

generálny advokát: J. Mazák,
tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 22. októbra 2009,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 11. februára 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Svojím odvolaním navrhuje spoločnosť Lafarge SA (ďalej len „Lafarge“) zrušenie rozsudku Súdu prvého stupňa Európskych spoločenských súdov z 8. júla 2008, Lafarge/Komisia (T-54/03, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zamietol žalobu uvedenej spoločnosti smerujúcu k zrušeniu rozhodnutia Komisie 2005/471/ES z 27. novembra 2002 o konaní podľa článku 81 Zmluvy o ES proti BPB PLC, Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Sociétés Lafarge SA a Gyproc Benelux NV (vec COM-P/E-1/37.152 – Sadrokartónové dosky) (Ú. v. EÚ L 166, 2005, s. 8, ďalej len „sporné rozhodnutie“).

Právny rámec

- 2 Nariadenie Rady (EHS) č. 17 zo 6. februára 1962, Prvé nariadenie implementujúce články [81] a [82] zmluvy (Ú. v. ES 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3), v článku 15 ods. 2 stanovuje:

„Komisia môže rozhodnutím uložiť podnikom alebo združeniam podnikov pokuty od 1 000 do 1 000 000 účtovných jednotiek alebo vi. ac, ale nepresahujúcej 10 % obratu v predchádzajúcom obchodnom roku každého podniku, ktorý sa zúčastnil porušenia, ak buď úmyselne, alebo z nebalosti:

a) porušili článok [81] ods. 1 alebo článok [82] zmluvy; alebo

...

Pri stanovení pokuty sa bude posudzovať jednak závažnosť porušenia a tiež jeho trvanie.“

- 3 Oznámenie Komisie s názvom „Usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO“ (Ú. v. ES C 9, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171, ďalej len „usmernenia z roku 1998“) v preambule uvádza:

„Zásady tu načrtnuté by mali zabezpečiť priehľadnosť a nestrannosť rozhodnutí Komisie, rovnako v očiach podnikov, ako aj v očiach Súdneho dvora, pričom právomoci Komisie stanovovať pokuty v rozmedzí 10 % celkového obratu, ktoré jej prislúchajú na základe relevantnej legislatívy, ostávajú zachované. ...

Nová metóda určovania výšky pokuty sa bude pridržať nasledujúcich pravidiel, ktoré začínajú od základnej čiastky [ktoré spočívajú v stanovení základnej výšky – *neoficiálny preklad*], ktorá sa bude zvyšovať s ohľadom na priťažujúce okolnosti, alebo znižovať s ohľadom na poľahčujúce okolnosti.“

- 4 Bod 1 uvedených usmernení nazvaný „Základná čiastka [Základná výška – *neoficiálny preklad*]“ znie:

„Základná čiastka [Základná výška – *neoficiálny preklad*] bude určená podľa závažnosti a dĺžky trvania porušovania pravidiel, čo sú jediné kritériá uvedené v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17.

A. Závažnosť

...

Taktiež bude nevyhnutné brať do úvahy efektívnu ekonomickú kapacitu vinníkov, ktorou môžu spôsobiť značnú škodu iným prevádzkovateľom, najmä spotrebiteľom, tiež je nevyhnutné stanoviť pokutu na úroveň, ktorá zabezpečí, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok.

Všeobecne povedané, je potrebné [je tiež možné – *neoficiálne preklad*] brať do úvahy skutočnosť, že veľké podniky majú obyčajne právnické a ekonomické znalosti a infraštruktúru, ktorá im umožní ľahšie rozpoznať, či ich konanie predstavuje porušenie pravidiel, a byť si vedomí dôsledkov z toho plynúcich podľa zákona o hospodárskej súťaži [podľa práva hospodárskej súťaže – *neoficiálny preklad*].

...“

- 5 Na základe bodu 2 tých istých usmernení môže byť základná výška zvýšená v prípade priťažujúcich okolností, ako napríklad opakované porušovanie toho istého typu tým istým podnikom alebo podnikmi.

Skutkové okolnosti

- 6 Súd prvého stupňa v napadnutom rozsudku zosumarizoval skutkové okolnosti sporu takto:

„1 Žalobkyňa... je francúzska spoločnosť, ktorá svoju činnosť vykonáva v sektore stavebných materiálov v celosvetovom rozsahu. Vlastní 99,99% základného imania spoločnosti Lafarge Gypsum International SA (ďalej len ‚Lafarge Plâtres‘), ktorá vyrába a uvádza na trh rôzne výrobky zo sadry, medzi ktoré patria aj sadrokartónové dosky.

2 V rámci Európy sú v sektore sadrokartónových dosiek aktívni štyria hlavní výrobcovia: BPB plc [(ďalej len ‚BPB‘)], Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG (ďalej len ‚Knauf‘), Gyproc Benelux NV (ďalej len ‚Gyproc‘) a Lafarge Plâtres.

3 Komisia na základe informácií, o ktorých sa dozvedela, začala 25. novembra 1998 neohlásené šetrenia v ôsmich podnikoch pôsobiacich v oblasti sadrokartónových dosiek, medzi ktorými bol aj Lafarge Plâtres na Isle-sur-la-Sorgue (Francúzsko) a Lafarge v Paríži (Francúzsko). Dňa 1. júla 1999 vykonala svoje šetrenia v dvoch ďalších podnikoch.

- 4 Komisia následne zaslala žiadosti o informácie podľa článku 11 nariadenia č. 17... rôznym dotknutým podnikom, pričom spoločnosti Lafarge túto žiadosť zaslala 21. septembra 1999. Uvedená spoločnosť na ňu odpovedala 29. októbra 1999.

- 5 Dňa 18. apríla 2001 Komisia začala správne konanie a prijala oznámenie o výhradách proti podnikom BPB, Knauf, Lafarge, Etex SA a Gyproc. ...

- ...

- 8 Dňa 27. novembra 2002 Komisia prijala [sporné] rozhodnutie.

- 9 Výrok [sporného] rozhodnutia stanovuje:

,Článok 1

BPB..., skupina Knauf,... Lafarge... a Gyproc... porušili článok 81 ods. 1 [ES] tým, že sa zúčastnili dohôd a zosúladených postupov v sektore sadrokartónových dosiek.

Porušovanie malo nasledujúce trvanie:

- a) BPB...: najneskôr od 31. marca 1992 do 25. novembra 1998;

b) [skupina] Knauf: najneskôr od 31. marca 1992 do 25. novembra 1998;

c) ... Lafarge...: najneskôr od 31. augusta 1992 do 25. novembra 1998;

d) Gyproc...: najneskôr od 6. júna 1996 do 25. novembra 1998;

...

Článok 3

Pre porušenie uvedené v článku 1 sa nasledujúcim spoločnostiam ukladajú tieto pokuty:

a) BPB...: 138,6 milióna eur;

b) ... Knauf...: 85,8 milióna eur;

c) ... Lafarge...: 249,6 milióna eur;

d) Gyproc...: 4,32 milióna eur;

...

- 10 Komisia v [spornom] rozhodnutí usúdila, že dotknuté podniky sa zúčastnili na jedinom a trvajúcom porušení, ktoré sa prejavilo týmto správaním, predstavujúcim dohody alebo zosúladené postupy:
- zástupcovia spoločností BPB a Knauf sa stretli v Londýne (Spojené kráľovstvo) v roku 1992 a vyjadrili spoločnú vôľu stabilizovať trh so sadrokartónovými doskami v Nemecku, v Spojenom kráľovstve, vo Francúzsku a v Beneluxe,
 - zástupcovia spoločností BPB a Knauf od roku 1992 zaviedli systémy výmeny informácií, do ktorých sa neskôr zapojili aj spoločnosti Lafarge a následne Gyproc, pričom tieto systémy sa týkali ich objemov predaja na nemeckom a francúzskom trhu, ako aj na trhu v Spojenom kráľovstve a Beneluxe,
 - zástupcovia spoločností BPB, Knauf a Lafarge sa niekoľkokrát vopred vzájomne informovali o zvyšovaní cien na trhu v Spojenom kráľovstve,
 - vzhľadom na osobitný vývoj nemeckého trhu sa zástupcovia spoločností BPB, Knauf, Lafarge a Gyproc stretli vo Versailles (Francúzsko) v roku 1996, v Bruseli (Belgicko) v roku 1997 a v Haagu (Holandsko) v roku 1998, s cieľom rozdeliť si alebo aspoň stabilizovať nemecký trh,
 - zástupcovia spoločností BPB, Knauf, Lafarge a Gyproc sa v rokoch 1996 až 1998 niekoľkokrát vzájomne informovali a dohodli na uplatnení zvýšenia cien na nemeckom trhu.

- 11 Pre stanovenie výšky pokuty Komisia použila metódu uvedenú v usmerneniach [z roku 1998].

- 12 Pre stanovenie východiskovej sumy pokút určenej podľa závažnosti porušenia Komisia najskôr poukázala na to, že dotknuté podniky sa dopustili porušenia, ktoré bolo svojou povahou veľmi závažné, keďže cieľom dotknutých postupov bolo skončiť cenovú vojnu a stabilizovať trh výmenou dôverných informácií. Komisia okrem toho usúdila, že uvedené postupy mali dosah na trh, keďže dotknuté podniky zastupovali skoro celú ponuku sadrokartónových dosiek, a že rôzne prejavy kartelu sa uskutočnili na trhu, ktorý bol navyše veľmi koncentrovaný a oligopolný. Čo sa týka rozsahu relevantného geografického trhu, Komisia sa domnievala, že kartel sa vzťahoval na štyri hlavné trhy v Európskom spoločenstve, konkrétne trhy v Nemecku, Spojenom kráľovstve, vo Francúzsku a v Beneluxe.

- 13 Keďže Komisia ďalej usúdila, že medzi dotknutými podnikmi je značný nepomer vo veľkosti, zvolila k nim rozdielny prístup, pričom v tejto súvislosti svoje rozhodnutie založila na obrate z predaja daného výrobku na relevantných trhoch počas posledného úplného roka porušovania. Na tomto základe bola východisková suma pokuty stanovená na 80 miliónov eur pre BPB, 52 miliónov eur pre Knauf a Lafarge a 8 miliónov eur pre Gyproc.

- 14 Aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok s ohľadom na veľkosť a celkové zdroje podnikov, východisková suma pokuty uložená podniku Lafarge bola zvýšená o 100 %, teda až na 104 miliónov eur.

- 15 S cieľom zohľadniť dĺžku trvania porušovania bola východisková suma ďalej zvýšená o 65 % pre BPB a Knauf, o 60 % pre Lafarge a o 20 % pre Gyproc, pričom porušovanie bolo Komisiou označené ako dlhodobé v prípadoch podnikov Knauf, Lafarge a BPB a ako strednodobé v prípade podniku Gyproc.

- 16 Čo sa týka pritažujúcich okolností, základná výška pokút uložených BPB a Lafarge bola zvýšená o 50 % z dôvodu opakovaného porušovania.

- 17 Komisia ďalej znížila o 25 % pokutu uloženú Gyproc z dôvodu poľahčujúcich okolností, pretože bol destabilizačným prvkom, ktorý prispel k obmedzeniu účinkov kartelu na nemeckom trhu a nebol prítomný na trhu v Spojenom kráľovstve.

- 18 Napokon Komisia znížila o 30 % pokutu pre BPB a o 40 % pokutu pre Gyproc na základe uplatnenia bodu D ods. 2 oznámenia Komisie o neukladaní alebo znižovaní pokút vo veciach kartelov (Ú. v. ES C 207, s. 4, ďalej len ‚oznámenie o zhovievavosti‘). Z tohto dôvodu uložené pokuty dosahovali výšku 138,6 milióna eur pre BPB, 85,8 milióna eur pre Knauf, 249,6 milióna eur pre Lafarge a 4,32 milióna eur pre Gyproc.“

Napadnutý rozsudok

- 7 Návrhom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 14. februára 2003 podala Lafarge žalobu o neplatnosť sporného rozhodnutia. Subsidiárne navrhovala, aby Súd prvého stupňa znížil pokutu, ktorá mu bola uložená.
- 8 Súd prvého stupňa napadnutým rozsudkom zamietol žalobu v celom rozsahu.

Návrhy účastníkov konania

- 9 Spoločnosť Lafarge vo svojom odvolaní navrhuje, aby Súdny dvor:
 - zrušil napadnutý rozsudok,
 - vyhovel návrhom, ktoré predložila v prvom rade na prvom stupni tým, že zruší sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom jej ním bola uložená pokuta,
 - subsidiárne čiastočne zrušil napadnutý rozsudok,

— vyhovel návrhom, ktoré predložila subsidiárne na prvom stupni, tým, že zníži výšku pokuty, ktorá jej bola sporným rozhodnutím uložená, a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

¹⁰ Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

— odvolanie zamietol a

— zaviazal odvolateľku na náhradu trov konania.

O odvolaní

¹¹ Spoločnosť Lafarge predkladá na podporu svojich návrhov šesť odvolacích dôvodov, z ktorých prvý, prednesený ako hlavný, smeruje k zrušeniu napadnutého rozsudku v celom rozsahu a päť ďalších, prednesených subsidiárne, smeruje k čiastočnému zrušeniu tohto rozsudku.

O prvom odvolacom dôvode založenom na skreslení dôkazov

Argumentácia účastníkov konania

- 12 Lafarge Súdu prvého stupňa vytýka, že skreslil dôkazy tým, že pri preukazovaní každého z konaní klasifikovaných ako porušenie systematicky poukazoval na „všeobecný kontext“. Takéto skreslenie vyplýva konkrétne z formulácií napadnutého rozsudku v súvislosti s okolnosťami sprevádzajúcimi systém výmeny informácií (body 270 a 271 napadnutého rozsudku), výmenu informácií týkajúcich sa osobitne Spojeného kráľovstva (bod 303 napadnutého rozsudku), zvýšenie cien v Spojenom kráľovstve, pokiaľ ide o obdobie pred 7. septembrom 1996 (bod 324 napadnutého rozsudku), existenciu dohody o stabilizovaní nemeckého trhu (body 398 a 402 napadnutého rozsudku), ako aj zvýšenie cien v Nemecku v roku 1994 a v roku 1995 (body 426 a 430 napadnutého rozsudku).
- 13 Celkovo Súd prvého stupňa vychádzal zo všeobecného kontextu, hoci existencia tohto kontextu nebola preukázaná a preukázať ju bolo možné len na základe iných porušení, ktoré boli ako také Súdom prvého stupňa kvalifikované opäť a len na základe „všeobecného kontextu“. Odôvodnenie Súdu prvého stupňa má teda tautologický charakter.
- 14 Komisia usudzuje, že Lafarge vo väčšine prípadov nepoukázala na dôkazy, ktoré boli údajne skreslené, ani neuviedla prípady nesprávneho posúdenia, ktoré podľa nej viedli Súd prvého stupňa k takémuto skresleniu. Súdu prvého stupňa v každom prípade nemožno vytýkať, že poukazoval na nepreukázaný všeobecný kontext a ani že použil tautológiu, pretože uskutočnil podrobné preskúmanie jednotlivých dôkazov.

Posúdenie Súdnyim dvorom

- 15 Podľa ustálenej judikatúry Súdny dvor nemá právomoc zisťovať skutkové okolnosti, a až na výnimky, ani preskúmať dôkazy, ktoré Všeobecný súd prijal na preukázanie týchto skutkových okolností. Pokiaľ totiž boli tieto dôkazy riadne získané a boli dodržané všeobecné právne zásady a procesné pravidlá týkajúce sa dôkazného bremena a vykonávania dôkazných prostriedkov, prislúcha len Všeobecnému súdu, aby posúdil dôkaznú hodnotu, ktorú je potrebné priznať predloženým dôkazom (pozri rozsudky z 8. mája 2003, T. Port/Komisia, C-122/01 P, Zb. s. I-4261, bod 27, ako aj z 25. októbra 2007, Komninou a i./Komisia, C-167/06 P, bod 40). Toto posúdenie teda nepredstavuje, s výnimkou prípadu skreslenia uvedených dôkazov, právnu otázku, ktorá sama osebe podlieha preskúmaniu Súdnyim dvorom (pozri najmä rozsudok z 28. mája 1998, New Holland Ford/Komisia, C-8/95 P, Zb. s. I-3175, bod 26).
- 16 Ak odvolateľka tvrdí, že došlo ku skresleniu dôkazov Súdom prvého stupňa, musí v zmysle článku 225 ES, článku 51 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora a článku 112 ods. 1 prvého pododseku písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora presne označiť dôkazy, ktoré tento súd skreslil, a preukázať nesprávne právne posúdenie, ktoré podľa jej názoru viedlo Súdu prvého stupňa k takémuto skresleniu (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 50).
- 17 O takéto skreslenie ide vtedy, ak sa bez poukazovania na nové dôkazy hodnotenie existujúcich dôkazov javí ako zjavne nesprávne (pozri rozsudok z 18. januára 2007, PKK a KNK/Rada, C-229/05 P, Zb. s. I-439, bod 37).

- 18 Jediným konkrétnym dôkazom, na ktorého skreslenie Lafarge poukazuje, je memorandum z októbra 1994, ktoré bolo objavené v priestoroch spoločnosti BPB. Podľa Lafarge tento dokument neobsahuje nič, čo by umožňovalo dospieť k záveru, že konkurenti boli v kontakte.
- 19 V tejto súvislosti v bode 430 napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa odmietol tvrdenie Lafarge, podľa ktorého sa BPB dozvedela o zvýšení ceny zo strany spoločnosti Knauf prostredníctvom zákazníkov a ktoré bolo oznámené v uvedenom dokumente. Súd prvého stupňa poukázal na to, že „autor tohto memoranda totiž najskôr zhrnul situáciu na trhu a následne uviedol, že obchodný riaditeľ podniku Gyproc sa sťažoval, že jeho podnik stratil podiel na trhu a musí ho získať späť. Okrem toho sa v memorande predpokladalo zmrazenie cien na v ňom uvedenej úrovni, pričom k zvyšovaniu cien malo dôjsť od 1. februára 1995. Práve táto posledná poznámka je osobitne odhaľujúca. Ak by zaslanie oznámenia o zvýšení cien spoločnosťou Knauf bolo jednostranné a ostatní výrobcovia toto zvýšenie len nasledovali, BPB by v októbri 1994 nemohla vedieť, že zvyšovanie cien bolo stanovené na 1. február 1995, keďže Knauf oznámil toto zvyšovanie cien len v novembri 1994.“ Ďalej vzal Súd prvého stupňa do úvahy aj iné konkrétne dôkazy, a to po prvé skutočnosť, že Knauf v odpovedi na žiadosť Komisie o informácie uviedol, že už dlho existuje prax, podľa ktorej sa oznámenia o zvýšení cien spolu so zoznamom cien v rovnakom čase posielajú priamo konkurentom i zákazníkom, po druhé skutočnosť, že počas vyšetrovania Komisie v priestoroch spoločností BPB a Lafarge boli objavené viaceré kópie oznámení o zvýšení cien konkurentov, a po tretie skutočnosť, že zvýšenie cien sa uskutočnilo 1. februára 1995.
- 20 Z napadnutého rozsudku tak vyplýva, že Súd prvého stupňa dotknuté memorandum nepreskúmal izolovane, ale v spojení s ostatnými konkrétnymi dôkazmi v spise. Výhradu týkajúcu sa tohto memoranda preto nemožno prijať.

- 21 Napokon je potrebné konštatovať, že odvolateľka presne neoznačila ďalšie dôkazy, ktoré Súd prvého stupňa údajne skreslil. Obmedzila sa len na uvádzanie častí napadnutého rozsudku, v ktorých Súd prvého stupňa odkazuje na „všeobecný kontext“, teda body 271, 303, 324, 398, 402, 426 a 430, pričom však neoznačila konkrétne dôkazy, ktoré Súd prvého stupňa údajne zjavne nesprávne posúdil.
- 22 Za okolností, akými sú okolnosti v prejednávanej veci, sa existencia skreslenia dôkazov musí preskúmať so zreteľom na skutočnosť, že zákaz zúčastňovať sa na protisúťažných postupoch a dohodách, ako aj sankcie, ktoré môžu byť porušiteľom uložené, sú všeobecne známe, a preto je bežné, že činnosti, ktoré sú obsahom týchto postupov a dohôd, sa realizujú ilegálne, že stretnutia sa uskutočňujú tajne, najčastejšie v treťom štáte, a že dokumentácia vzťahujúca sa na ne je obmedzená na minimum. Ak aj Komisia objaví dôkazy výslovne preukazujúce nezákonný kontakt medzi hospodárskymi subjektami, akými sú napríklad zápisnice zo stretnutia, tieto sú obyčajne len zlomkovité a zriedkavé do tej miery, že je často nutné rekonštruovať niektoré detaily prostredníctvom dedukcie. Vo väčšine prípadov sa existencia protisúťažného postupu alebo dohody musí odvodiť z množstva náhod a nepriamych dôkazov, ktoré v prípade neexistencie iného hodnoverného vysvetlenia môžu ako celok vytvárať dôkaz porušenia pravidiel hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, body 55 až 57).
- 23 Aj keď odvolateľka poukazuje na skreslenie dôkazov, v skutočnosti sa snaží o ich nové posúdenie, a to nespadá do právomoci Súdneho dvora.
- 24 Prvý odvolací dôvod preto musí byť zamietnutý ako čiastočne neprípustný a čiastočne nedôvodný.

- 25 Za týchto okolností je potrebné preskúmať odvolacie dôvody, ktoré odvolateľka predložila subsidiárne.

O druhom odvolacom dôvode založenom na porušení pravidiel súvisiacich s dôkazným bremenom, so zásadou prezumpcie nevinny a zásadou in dubio pro reo

Argumentácia účastníkov konania

- 26 Odvolateľka Súdu prvého stupňa vytýka, že porušil pravidlá súvisiace s dôkazným bremenom, so zásadou prezumpcie nevinny a zásadou *in dubio pro reo*, keď dospel k záveru, že Komisia na dostatočnej právnej úrovni preukázala, že účasť Lafarge na porušení sa začala 31. augusta 1992. V tejto súvislosti pripomína, že podľa ustálenej judikatúry sa má Súdny dvor uistiť, že boli rešpektované všeobecné zásady práva Spoločenstva, ako aj procesné pravidlá týkajúce sa dôkazného bremena a vykonávania dôkazných prostriedkov. Okrem toho dôkazné bremeno v súvislosti s porušením a jeho trvaním nesie Komisia.
- 27 V prejednávanej veci Súd prvého stupňa v bodoch 507, 508 a 510 napadnutého rozsudku usúdil, že Komisia na dostatočnej právnej úrovni preukázala účasť Lafarge na porušení od 31. augusta 1992, keďže Lafarge neuviedla ani presný dátum začiatku tejto účasti, ani okolnosti, ktoré ju viedli k tomu, že sa na protisúťažnej výmene informácií zúčastnila. Súd prvého stupňa tak presunul dôkazné bremeno. Uvedené presunutie dôkazného bremena pritom predstavuje porušenie prezumpcie nevinny a zásady *in dubio pro reo*.

28 Komisia tvrdenia Lafarge spochybňuje a tvrdí, že Súd prvého stupňa jednoducho usúdil, že dôkazy uvedené v bodoch 503, 507 a 512 napadnutého rozsudku sú dostatočné na preukázanie účasti Lafarge na porušení od polovice roka 1992, pričom Lafarge mohla predložiť dôkazy o opaku, ale neurobila tak.

Posúdenie Súdny dvorom

29 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že strana alebo orgán, ktoré tvrdia, že došlo k porušeniu pravidiel hospodárskej súťaže, by mala dokázať existenciu takéhoto porušenia, a podnik alebo združenie podnikov, ktoré sa dovolávajú práva na obranu proti zisteniu porušenia, by mali preukázať splnenie podmienok na uplatnenie takejto obrany tak, aby uvedený orgán musel následne predložiť iný dôkaz (pozri v tomto zmysle rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 78).

30 Aj keď podľa týchto zásad nesie dôkazné bremeno Komisia alebo dotknutý podnik či združenie podnikov, skutkové tvrdenie, o ktoré sa účastník konania opiera, si môže svojou povahou vyžadovať vysvetlenie alebo odôvodnenie zo strany druhého účastníka konania, a ak tie nie sú poskytnuté, je možné dospieť k záveru, že dôkazné bremeno bolo unesené (pozri rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 79).

31 Z bodu 515 napadnutého rozsudku vyplýva, že podľa Súdu prvého stupňa Komisia na dostatočnej právnej úrovni preukázala, že spoločnosť BPB najneskôr koncom augusta 1992 informovala spoločnosť Lafarge o dohovore medzi spoločnosťami BPB a Knauf o výmene informácií a že Lafarge sa pri tejto príležitosti k tomuto dohovoru pripojila. Súd prvého stupňa vychádzal pri formulácii tohto záveru jednak z viacerých vyhlásení spoločnosti BPB (bod 503 a nasl. napadnutého rozsudku) a jednak zo

skutočnosti, že trhový podiel spoločnosti Lafarge na hlavných európskych trhoch bol uvedený v absolútnych hodnotách a percentách v tabuľkách spoločnosti BPB od roku 1991 (bod 512 napadnutého rozsudku).

- 32 Je preto potrebné sa domnievať, že Súd prvého stupňa tým, že v bode 508 napadnutého rozsudku uviedol, že odvolateľka sa obmedzila na zdôraznenie nepresností vo vyhláseniach BPB, avšak bez toho, aby uviedla presný dátum alebo okolnosti, ktoré ju viedli k tomu, že sa zúčastnila na výmene informácií, usúdil v zmysle judikatúry Súdneho dvora uvedenej v bode 29 a 30 tohto rozsudku, že dôkazy prednesené Komisiou svojou povahou zaväzovali druhého účastníka konania predložiť vysvetlenie alebo odôvodnenie, ktorých nepredloženie umožnilo prijať záver, že táto inštitúcia si splnila povinnosti, pokiaľ ide o dôkazné bremeno. Súd prvého stupňa sa tak obmedzil na konštatovanie, že odvolateľka nepredložila dôkazy na podporu svojho tvrdenia, podľa ktorého sa jej účasť na výmene informácií uskutočnila nevyhnutne po júni 1993 a pravdepodobne až v roku 1994.
- 33 Z toho vyplýva, že Súd prvého stupňa neporušil pravidlá súvisiace s dôkazným bremenom.
- 34 Keďže výhrady vyplývajúce z porušenia prezumpcie neviny a zásady *in dubio pro reo* vychádzajú z údajného presunutia dôkazného bremena, musia byť tiež zamietnuté.
- 35 Druhý odvolací dôvod teda nie je dôvodný.

O treťom odvolacom dôvode, založenom na porušení zásady rovnosti zaobchádzania

Argumentácia účastníkov konania

- ³⁶ Lafarge Súdu prvého stupňa vytýka, že neodpovedal na jej tvrdenie založené na nerovnosti zaobchádzania medzi ňou a spoločnosťou Gyproc, tak ako ho formulovala v bodoch 374 a 375 svojej žaloby na prvom stupni, a tým porušil svoju povinnosť odôvodnenia. V bodoch 500 až 518 napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa uviedol, že pokiaľ ide o Lafarge, dôkazy predložené Komisiou, teda zmienka o trhových podieloch Lafarge v tabuľkách pána [D] a vyhlásenia BPB na dostatočnej právnej úrovni preukázali účasť Lafarge na jedinom, komplexnom a trvajúcom porušení od 31. augusta 1992, ale pokiaľ ide o Gyproc, Komisia zastávala názor, že tieto dve skutočnosti nepredstavujú dostatočné dôkazy. Lafarge vo svojej replike dodáva, že na porušenie zásady rovnosti zaobchádzania poukázala aj v bodoch 124, 511 a 512 svojej žaloby na prvom stupni, Súd prvého stupňa na to však nereagoval.
- ³⁷ Podľa Komisie je tretí odvolací dôvod neprípustný, keďže odvolateľka v štádiu odvolania nemôže predložiť dôvod, ktorý nepredniesla pred Súdom prvého stupňa. Okrem toho, pokiaľ ide o porušenie zásady rovnosti zaobchádzania, Komisia poukazuje na to, že Lafarge nemôže tvrdiť, že sa nachádzala v rovnakej situácii ako Gyproc, pretože Gyproc sa priamo zúčastnila na výmene informácií až v roku 1996, a pokiaľ ide o trh Spojeného kráľovstva, na takejto výmene vôbec neparticipovala, lebo na tomto trhu nebola aktívna. Komisia tiež tvrdí, že ďalšie okolnosti, ktoré Lafarge uviedla vo svojej replike, predstavujú nový dôvod, ktorý je v štádiu repliky neprípustný.

Posúdenie Súdnyim dvorom

- 38 Pokiaľ ide o nedostatok odôvodnenia vytýkaný Súdu prvého stupňa a spočívajúci v tom, že tento súd v napadnutom rozsudku neodpovedal na tvrdenie odvolateľky o nerovnosti zaobchádzania medzi ňou a spoločnosťou Gyproc, ktoré formulovala v bodoch 374 a 375 svojej žaloby na prvom stupni, je potrebné konštatovať, že uvedené body znejú takto:

„Účasť [Lafarge] nebola preukázaná pred koncom roka 1993, či dokonca začiatkom roka 1994, avšak výmena údajov nie je v súvislosti s [Lafarge] prvým ‚prejavom‘, keďže výmeny informácií o objemoch a komunikácia o cenách, ktoré uvádza Komisia a ktoré sa týkajú konkrétne britského trhu, sa začali už skôr.

Ani jeden z uvedených prejavov, za predpokladu, že budú preukázané, však evidentne nemohol predstavovať prístupenie [Lafarge] k jedinému, komplexnému a trvajúcemu porušeniu, ktoré by pokrývalo štyri hlavné európske trhy. Okrem toho v súvislosti s Gyproc Komisia usúdila, že účasť na uvedených prejavoch nemôže stačiť na preukázanie prístúpenia k jedinému, komplexnému a trvajúcemu porušeniu.“

- 39 Po prvé je potrebné uviesť, že v uvedenom výňatku nie je výslovne formulované nijaké tvrdenie o porušení zásady rovnosti zaobchádzania. Po druhé, aj za predpokladu, že by takéto tvrdenie bolo možné vyvodiť, nie je dostatočne jasné a presné a nespočíva na podrobných dôkazoch, ktoré ho majú podporiť.

- 40 Podľa ustálenej judikatúry zásada rovnosti zaobchádzania bráni okrem iného tomu, aby sa s porovnateľnými situáciami zaobchádzalo rôznym spôsobom, pokiaľ takéto zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. januára 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, Zb. s. I-403, bod 95). Ako pritom správne uvádza Komisia, odvolateľka sa ani nesnažila preukázať, že sa nachádza v situácii, ktorá je porovnateľná so situáciou spoločnosti Gyproc, hoci by to bolo do veľkej miery žiaduce, pretože účasť týchto dvoch spoločností na dotknutom porušení vykazuje významné skutkové rozdiely. Dosah tvrdenia uvedeného v bode 375 žaloby na prvom stupni je preto len málo jasný.
- 41 Z ustálenej judikatúry tiež vyplýva, že povinnosť Všeobecného súdu odôvodniť svoje rozhodnutia nemožno vykladať tak, že zahŕňa aj povinnosť detailne odpovedať na každé tvrdenie, ktorého sa navrhovateľ dovoľáva, najmä pokiaľ nie je dostatočne jasné a presné a nespočíva na podrobných dôkazoch (pozri rozsudky zo 6. marca 2001, Connolly/Komisia, C-274/99 P, Zb. s. I-1611, bod 121; z 11. septembra 2003, Belgicko/Komisia, C-197/99 P, Zb. s. I-8461, bod 81, a z 11. januára 2007, Technische Glaswerke Ilmenau/Komisia, C-404/04 P, bod 90).
- 42 Vo svojej replike odvolateľka Súdu prvého stupňa vytýka, že neodpovedal na ďalšie časti jej žaloby na prvom stupni, a to na body 124, 511 a 512. Je však potrebné poukázať na to, že tieto body sa týkajú rôznych úvah v spornom rozhodnutí a vzťahujú sa na veľmi rozdielne žalobné dôvody prednesené pred Súdom prvého stupňa. Ako správne uvádza Komisia vo svojej duplike, Súd prvého stupňa najmä v bodoch 559 a 637 napadnutého rozsudku preskúmal tvrdenia odvolateľky týkajúce sa zásady rovnosti zaobchádzania. Odvolateľka pritom tieto časti napadnutého rozsudku vo svojom odvolaní nekritizovala.
- 43 Z toho vyplýva, že odvolateľka tým, že v replike formulovala dodatočné tvrdenia, v podstate predložila nový dôvod v priebehu konania. Z článku 42 ods. 2 a článku 118 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora pritom vyplýva, že v priebehu konania

nemožno predkladať nové dôvody, okrem prípadu, že sa zakladajú na právnych a skutkových okolnostiach, ktoré vyšli najavo v priebehu konania (pozri najmä uznesenie z 13. júna 2006, Mancini/Komisia, C-172/05 P, bod 20). Vzhľadom na to, že odvolateľka tento dôvod predložila až v štádiu repliky a uvedený dôvod sa nezakladá na okolnostiach, ktoré vyšli najavo po podaní odvolania, je potrebné ho zamietnuť ako oneskorený.

- 44 Tretí odvolací dôvod preto musí byť zamietnutý ako čiastočne neprípustný a čiastočne nedôvodný.

O štvrtom odvolacom dôvode založenom na porušení zásady proporcionality a zásady rovnosti zaobchádzania

Argumentácia účastníkov konania

- 45 Lafarge sa domnieva, že napadnutý rozsudok porušuje zásadu proporcionality a zásadu rovnosti zaobchádzania v rozsahu, v akom potvrdzuje základnú výšku pokuty, ktorú jej stanovila Komisia a ktorá je neprimeraná v porovnaní so základnou výškou pokuty určenou ostatným podnikom dotknutým sporným rozhodnutím. Lafarge spochybňuje tvrdenie Súdu prvého stupňa uvedené v bode 634 napadnutého rozsudku, podľa ktorého možno výšku pokút vypočítať bez ohľadu na obrat podnikov. Aj keby toto tvrdenie bolo správne, Komisia sa v spornom rozhodnutí rozhodla dotknuté podniky rozdeliť do kategórií podľa ich trhových podielov. Z rozsudku Súdu prvého stupňa z 29. apríla 2004, Tokai Carbon a i./Komisia (T-236/01, T-239/01, T-244/01

až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Zb. s. II-1181, body 223 až 232), pritom vyplýva, že ak sa raz Komisia rozhodla vytvoriť kategórie na základe kritéria, akým sú trhové podiely, táto inštitúcia a aj Všeobecný súd musia rešpektovať proporcionálny vzťah medzi hranicami jednotlivých kategórií na jednej strane a trhovým podielom podniku a jeho klasifikáciou v príslušnej kategórii na strane druhej.

- ⁴⁶ Základná výška stanovená pre spoločnosť Lafarge bola 6,5-krát vyššia ako základná výška spoločnosti Gyproc, hoci trhovú podiel Lafarge (24%, zaradený do druhej kategórie) bol len 3,4-krát vyšší ako trhovú podiel Gyproc (7%, zaradený do tretej kategórie). Okrem toho, hoci bol trhovú podiel Lafarge v roku 1997 menej ako 81% trhového podielu spoločnosti Knauf, oba podniky boli zaradené do rovnakej kategórie a základná výška pokuty bola stanovená na úrovni 52 miliónov eur.
- ⁴⁷ Lafarge vo svojej replike spresňuje, že pred Súdom prvého stupňa predložila žalobný dôvod v tomto zmysle.
- ⁴⁸ Komisia sa domnieva, že tento odvolací dôvod je neprípustný, pretože uvedené tvrdenia odvolateľka v rámci konania na prvom stupni nepredniesla.
- ⁴⁹ Okrem toho sú tvrdenia Lafarge zjavne nedôvodné. Súdny dvor potvrdil, že členovia kartelu môžu byť rozdelení do kategórií, pričom Komisia sa v tejto súvislosti odvoláva na rozsudok z 29. júna 2006, SGL Carbon/Komisia (C-308/04 P, Zb. s. I-5977, body 52 a 53). Keď sa Komisia rozhodne rozdeliť dotknuté podniky do kategórií na základe ich trhových podielov, nie je povinná zabezpečiť, aby bola základná výška pokuty pre každý podnik v presnom proporcionálnom vzťahu k jeho trhovému podielu. Keďže trhové podiely jednotlivých podnikov sú vo všeobecnosti rozdielne, Komisia by

musela vytvoriť toľko kategórií, koľko je dotknutých podnikov, čo by bolo v rozpore s cieľom rozdelenia do kategórií.

- 50 Komisia tiež poukazuje na to, že sa rozhodla dotknuté podniky rozdeliť do troch kategórií na základe ich podielov na trhoch, ktorých sa týkal kartel, v priebehu posledného úplného roka účasti na ňom (teda roka 1997). Spoločnosť BPB tak bola vzhľadom na svoj trhový podiel vo výške 42% a na svoje postavenie najväčšieho výrobcu zaradená do prvej kategórie. Knauf a Lafarge, ktorých trhové podiely predstavovali 28% a 24%, boli zaradené do druhej kategórie. Napokon Gyproc ako veľmi malý hráč a držiteľ trhového podielu vo výške 7% bola zaradená do tretej kategórie.

Posúdenie Súdnyim dvorom

- 51 Je potrebné poukázať na to, že odvolateľka sa pred Súdom prvého stupňa obmedzila na tvrdenie, že hoci jej ekonomická kapacita na trhoch Spojeného kráľovstva a Nemecka jej neumožňovala narušiť hospodársku súťaž na týchto trhoch, pričom ekonomická kapacita bola určujúcim faktorom hospodárskej súťaže počas trvania porušenia, uvedená okolnosť sa v základnej výške pokuty, ktorá jej bola uložená, neodrazila. Naopak, Lafarge v rámci tohto odvolacieho dôvodu spochybňuje možnosť Komisie vytvoriť kategórie podnikov na základe ich trhových podielov alebo minimálne metódu, ktorú Komisia na tento účel použila. Z toho vyplýva, že kritiku v tejto súvislosti odvolateľka formulovala prvýkrát až pred Súdnyim dvorom.
- 52 Ak by sa účastníkovi konania povolilo po prvýkrát v konaní pred Súdnyim dvorom predložiť dôvod a tvrdenia, ktoré neboli predložené v konaní pred Všeobecným súdom, znamenalo by to možnosť predniesť pred Súdnyim dvorom, ktorý má v odvolacom

konaní obmedzené právomoci, spor v širšom rozsahu ako pred Všeobecným súdom. V rámci odvolacieho konania je preto právomoc Súdneho dvora obmedzená na posúdenie právneho riešenia žalobných dôvodov a tvrdení prejednávanych na prvom stupni (pozri rozsudky z 30. marca 2000, VBA/VGB a i., C-266/97 P, Zb. s. I-2135, bod 79, ako aj z 21. septembra 2006, JCB Service/Komisia, C-167/04 P, Zb. s. I-8935, bod 114). V tomto rozsahu je tento odvolací dôvod neprístupný.

- 53 V rozsahu, v akom je uvedený odvolací dôvod založený na tvrdení odvolateľky, podľa ktorého Súd prvého stupňa v bode 634 napadnutého rozsudku usúdil, že výšku pokút možno vypočítať bez ohľadu na obrat podnikov, je nutné konštatovať, že tento odvolací dôvod spočíva na nesprávnom pochopení napadnutého rozsudku.
- 54 V tejto súvislosti totiž Súd prvého stupňa pripomenul, že Súdny dvor v rozsudku z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, body 255 a 312), rozhodol, že Komisia nie je povinná vypočítať pokutu zo súm založených na obrate dotknutých podnikov, ani nie je povinná v prípade, ak sú pokuty uložené viacerým podnikom zúčastneným na tom istom porušení, zaistiť, aby ňou vypočítané konečné sumy pokút uložených podnikom odrážali všetky rozdiely medzi nimi, pokiaľ ide o ich celkový alebo relevantný obrat.
- 55 Štvrtý odvolací dôvod preto musí byť zamietnutý ako čiastočne neprípustný a čiastočne nedôvodný.

O piatom odvolacom dôvode založenom na nesprávnom právnom posúdení a na nedostatku odôvodnenia, pokiaľ ide o zvýšenie pokuty z dôvodu opakovaného porušovania

56 Tento odvolací dôvod je rozdelený na dve časti.

O prvej časti týkajúcej sa jednak existencie právneho základu na zvýšenie pokuty z dôvodu opakovaného porušovania a jednak časového obmedzenia zohľadnenia tohto opakovaného porušovania

— Argumentácia účastníkov konania

57 Lafarge Súdu prvého stupňa vytýka, že v bodoch 724 a 725 napadnutého rozsudku porušil všeobecnú zásadu *nulla poena sine lege* tým, že dospel k záveru, že Komisia disponovala právnym základom na zvýšenie pokuty uloženej odvolateľke z dôvodu opakovaného porušovania. Podľa odvolateľky takmer zo všetkých právnych systémov členských štátov vyplýva, že sudcovia môžu sprísniť trest z dôvodu opakovaného porušenia len v prípadoch a za okolností, ktoré sú presne vymedzené zákonom. Nariadenie č. 17 pritom Komisii neumožňovalo zvýšiť pokutu z dôvodu opakovaného porušovania.

58 Súd prvého stupňa okrem toho v bode 725 porušil všeobecnú zásadu právnej istoty, keďže usúdil, že Komisia mohla konštatovať opakované porušovanie bez toho, aby

existovalo akékoľvek časové obmedzenie. Podľa všeobecnej zásady, spoločnej pre právne poriadky členských štátov, zákon na účely uplatnenia recidívy stanovuje maximálne časové obdobie medzi skúmaným porušením a prípadným predchádzajúcim odsúdením. V tejto súvislosti Lafarge odkazuje na trestné poriadky viacerých členských štátov. Cituje tiež rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva z 21. februára 1984, Öztürk, séria A 73, a z 25. augusta 1987, Lutz, séria A 123-A, z ktorých vyplýva, že vzhľadom na povahu a stupeň prísnosti sankcií v oblasti hospodárskej súťaže majú tieto sankcie „trestnú“ povahu, tak ako ju definuje uvedený súd.

59 Odvolateľka okrem toho Súdny dvor vyzýva, aby sa znova pozastavil nad súladom svojho rozsudku z 8. februára 2007, *Groupe Danone/Komisia* (C-3/06 P, Zb. s. I-1331), s uvedenými všeobecnými zásadami.

60 Komisia v tejto súvislosti pripomína práve skutočnosť, že tvrdenia podobné tým, ktoré v prejednávanej veci predniesla odvolateľka, Súdny dvor v uvedenom rozsudku zamietol. Komisia tvrdí, že v prejednávanej veci nie je potrebné určiť, či by konštatovania Súdu prvého stupňa mohli umožniť časovo neobmedzené zvyšovanie sankcie za opakované porušovanie, keďže Súd prvého stupňa rozhodol, že dcérska spoločnosť odvolateľky pokračovala v aktívnej účasti na karteli počas štyroch rokov po tom, ako jej bolo oznámené rozhodnutie Komisie 94/815/ES z 30. novembra 1994 o konaní podľa článku [81] Zmluvy ES (veci IV/33.126 a 33.322 – Cement) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 343, s. 1), kým časové obdobie medzi dvoma porušeniami kratšie ako desať rokov považoval Súdny dvor v rozsudku vo veci *Groupe Danone/Komisia* za obdobie, ktoré poukazuje na sklon nevyvodiť náležité dôsledky zo zistenia o porušení pravidiel o hospodárskej súťaži.

— Posúdenie Súdnyim dvorom

- 61 Pokiaľ ide o existenciu právneho základu na zvýšenie pokuty z dôvodu opakovaného porušovania, je dôležité zdôrazniť, že takéto zvýšenie zodpovedá požiadavke, aby ten istý podnik potlačil opakované porušenia pravidiel hospodárskej súťaže.
- 62 Článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 Komisiu oprávňuje za porušenie článkov 81 ES a 82 ES ukladať pokuty podnikom a združeniam podnikov. Podľa tohto ustanovenia musia byť pri stanovení výšky pokuty zohľadnené trvanie a závažnosť dotknutého porušenia.
- 63 Ako v tejto súvislosti uviedol Súd prvého stupňa v bode 722 napadnutého rozsudku, medzi prvky, ktoré treba zohľadniť pri analýze závažnosti dotknutého porušenia, patrí aj prípadné opakované porušovanie (pozri rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 91, ako aj Groupe Danone/Komisia, už citovaný, bod 26).
- 64 Z toho vyplýva, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 predstavuje relevantný právny základ na zohľadnenie opakovaného porušovania pri výpočte pokuty (pozri v tomto zmysle rozsudok Groupe Danone/Komisia, už citovaný, body 27 až 29).
- 65 Z toho vyplýva, že Súd prvého stupňa neporušil zásadu *nulla poena sine lege*, keď potvrdil konštatovanie Komisie o existencii opakovaného porušovania a kvalifikáciu tohto porušovania ako priťažujúcu okolnosť.

- 66 Pokiaľ ide o maximálnu lehotu, po uplynutí ktorej nebude možné opakované porušovanie zohľadniť, je predovšetkým potrebné zdôrazniť, že ani nariadenie č. 17, ani usmernenia z roku 1998 takúto lehotu nestanovujú.
- 67 Súdny dvor v tejto súvislosti v bode 37 už citovaného rozsudku *Groupe Danone/Komisia* rozhodol, že neexistencia takejto lehoty neporušuje zásadu právnej istoty.
- 68 Lafarge však Súdny dvor vyzvala, aby prehodnotil záver, ku ktorému v uvedenom rozsudku došiel. Zdá sa, že táto spoločnosť z neho vyvodzuje, že Komisia môže pristúpiť k zvýšeniu pokuty z dôvodu opakovaného porušovania bez časového obmedzenia.
- 69 Takáto dedukcia však spočíva na nesprávnom výklade citovaného rozsudku. Súdny dvor v ňom zdôraznil, že Komisia môže v každom jednotlivom prípade vziať do úvahy nepriame dôkazy potvrdzujúce tendenciu podniku k porušovaniu pravidiel hospodárskej súťaže, vrátane času, ktorý uplynul medzi dotknutými porušeniami (rozsudok *Groupe Danone/Komisia*, už citovaný, bod 39).
- 70 Okrem toho zásada proporcionality vyžaduje, aby sa pri posudzovaní tendencie podniku porušovať pravidlá hospodárskej súťaže vzal do úvahy čas, ktorý uplynul medzi dotknutým porušením a predchádzajúcim porušením týchto pravidiel. V rámci súdneho preskúmania aktov Komisie v oblasti práva hospodárskej súťaže môžu byť Všeobecný súd a podľa okolností aj Súdny dvor vyzvané, aby overili, či Komisia uvedenú zásadu dodržala, keď z dôvodu opakovaného porušenia zvýšila uloženú pokutu, a najmä či takéto zvýšenie bolo nevyhnutné z hľadiska času, ktorý uplynul medzi dotknutým porušením a predchádzajúcim porušením pravidiel hospodárskej súťaže.

- 71 V prejednávanej veci Súd prvého stupňa v bode 727 napadnutého rozsudku poukázal na to, že história konštatovaných porušení zo strany odvolateľky poukazuje na jej sklon nevyvodiť náležité dôsledky zo zistenia, že porušila pravidlá o hospodárskej súťaži, berúc do úvahy, že už bola adresátom skorších opatrení Komisie vyplývajúcich z rozhodnutia 94/815 a že jej dcérska spoločnosť napriek tomu pokračovala v aktívnej účasti na predmetnom karteli až do roku 1998, teda počas štyroch rokov nasledujúcich po tom, ako jej toto rozhodnutie bolo oznámené.
- 72 Súd prvého stupňa sa preto nedopustil nijakého nesprávneho právneho posúdenia, keď dospel k záveru, že zásada právnej istoty nebola porušená z dôvodu neexistencie vopred určenej lehoty na zohľadnenie opakovaného porušovania.
- 73 Pokiaľ ide o výhradu založenú na údajnom porušení všeobecnej zásady spoločnej pre členské štáty, podľa ktorej sa opakované porušenie po uplynutí maximálnej lehoty nemôže vziať do úvahy, je potrebné ju zamietnuť ako neúčinnú, keďže ako vyplýva z bodu 70 tohto rozsudku, právo hospodárskej súťaže Únie Komisii neumožňuje zohľadňovať opakované porušenie bez časového obmedzenia.
- 74 Súhrnným poukázaním na už citované rozsudky Öztürk a Lutz sa odvolateľka ďalej pokúša preukázať, že sankcie uložené Komisiou v rámci práva hospodárskej súťaže majú „trestnú“ povahu v zmysle článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950.
- 75 Toto tvrdenie však nemožno prijať. Aj za predpokladu, že by sankcie uložené Komisiou v rámci práva hospodárskej súťaže mali byť považované za sankcie, ktoré majú „trestnú“ povahu v zmysle článku 6 uvedeného dohovoru, odvolateľka nepreukázala, ako Súd prvého stupňa porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie, tak ako vyplýva z uvedeného článku.

76 Prvá časť piateho odvolacieho dôvodu preto musí byť zamietnutá.

O druhej časti týkajúcej sa existencie opakovaného porušovania bez toho, aby prvé konštatovanie porušenia bolo právoplatné

— Argumentácia účastníkov konania

77 Lafarge tvrdí, že Súd prvého stupňa porušil všeobecnú zásadu spoločnú pre právne poriadky členských štátov, ako aj zásadu právnej istoty a zásadu zákonnosti trestných činov a trestov, keď dospel k záveru, že Komisia dôvodne zvýšila výšku pokuty vzhľadom na opakované porušovanie, aj keď rozhodnutie konštatujúce predchádzajúce porušenie na základe podobných skutkových okolností ešte nebolo v čase skutkových okolností sporného rozhodnutia právoplatné.

78 Podľa trestného práva členských štátov sa vo všeobecnosti osoba považuje za recidivistu len vtedy, ak sa po tom, ako bola právoplatne odsúdená za prvé porušenie, dopustí ďalšieho porušenia. Jedným zo základných prvkov opakovaného porušovania je právoplatné konštatovanie porušenia, ktoré si vyžaduje vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov v čase spáchania druhého porušenia. V prejednávanej veci sa Komisia pri kvalifikácii spoločnosti Lafarge ako opakovaného porušovateľa odvolala na rozhodnutie 94/815. Spoločnosť Lafarge však proti tomuto rozhodnutiu podala žalobu o neplatnosť a Súd prvého stupňa vyhlásil svoj rozsudok 15. mája 2000

(Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491). Tento rozsudok sa stal právoplatným dva mesiace po tom, ako bol oznámený spoločnosti Lafarge, keďže táto spoločnosť nepodala odvolanie. Podľa Komisie sa správanie, ktorého sa týkalo sporné rozhodnutie, skončilo v novembri 1998. V tom čase však v súvislosti so spoločnosťou Lafarge neexistovalo nijaké právoplatné konštatovanie porušenia, keďže rozhodnutie 94/815 nebolo právoplatné vzhľadom na to, že Súd prvého stupňa ešte nerozhodol v súvislosti s uvedenou žalobou o neplatnosť.

- 79 Lafarge ďalej tvrdí, že Súd prvého stupňa sa dopustil aj nesprávneho právneho posúdenia a okrem toho si nespĺnil povinnosť odôvodnenia, keď v bode 737 napadnutého rozsudku uviedol, že právomoc Komisie konštatovať v rozhodnutí existenciu opakovaného porušovania, a to aj v prípade, že prvé rozhodnutie konštatujúce porušenie ešte nie je právoplatné, je odôvodnená novým plynutím lehôt na podanie žaloby o neplatnosť proti druhému rozhodnutiu, ak je po jeho prijatí prvé rozhodnutie zrušené. Z nijakého ustanovenia práva Spoločenstva však možnosť takéhoto nového začatia plynutia lehôt nevyplýva. Lafarge sa domnieva, že toto nesprávne posúdenie by malo spôsobiť neplatnosť napadnutého rozsudku, pretože ponechať ťarchu obnovenia zákonného stavu na osobe podliehajúcej súdnej právomoci, napriek tomu, že toto právo bolo porušené nesprávnou definíciou pojmu opakované porušovanie, je v rozpore so zásadou právnej istoty a zásadou riadneho výkonu spravodlivosti.
- 80 Aj keď Komisia spochybňuje dôvodnosť tejto časti odvolacieho dôvodu, súhlasí s názorom odvolateľky, podľa ktorého z nijakého ustanovenia práva Spoločenstva nevyplýva možnosť nového začatia plynutia lehôt na podanie žaloby o neplatnosť proti rozhodnutiu Komisie. Táto inštitúcia navrhuje, aby Súdny dvor pristúpil k úprave odôvodnenia, keďže zo zrušenia prvého rozhodnutia, ktoré sankcionuje porušenie práva hospodárskej súťaže, teda porušenie, na ktorom sa zakladá konštatovanie opakovaného porušovania uvádzaného v druhom rozhodnutí, vyplýva pre dotknutý podnik právo požiadať Komisiu o opätovné preskúmanie druhého rozhodnutia. Komisia v tejto súvislosti odkazuje na článok 233 ES.

— Posúdenie Súdnyim dvorom

- 81 V bode 734 napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa rozhodol, že na to, aby Komisia mohla vziať opakované porušovanie do úvahy, postačuje, ak bol podnik uznaný vinným z porušenia rovnakého druhu, a to aj v prípade, že príslušné rozhodnutie môže byť stále predmetom súdneho preskúmania. V tejto súvislosti v bode 736 napadnutého rozsudku správne pripomenul, že rozhodnutia Komisie sa považujú za zákonné až dovtedy, kým nie sú zrušené alebo odvolané (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júna 1994, Komisia/BASF a i., C-137/92 P, Zb. s. I-2555, bod 48).
- 82 V rovnakom bode napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa zdôraznil, a to opäť správne, že podanie žaloby na Súdny dvor nemá odkladný účinok. Článok 242 ES to totiž výslovne uvádza.
- 83 Z toho vyplýva, že ak aj je rozhodnutie Komisie stále predmetom súdneho preskúmania, vyplývajú z neho všetky jeho právne účinky, okrem prípadu, že Všeobecný súd alebo Súdny dvor rozhodnú inak.
- 84 Predpoklad odvolateľky, podľa ktorého z podania žaloby o neplatnosť proti rozhodnutiu Komisie vyplýva prerušenie uplatňovania tohto rozhodnutia počas súdneho konania, aspoň pokiaľ ide o dôsledky, ktoré z tohto rozhodnutia vyplývajú pre konštatovanie prípadného opakovaného porušovania v následnom rozhodnutí, teda nemá nijaký právny základ, ale naopak, naráža predovšetkým na znenie článku 242 ES.

- 85 Okrem toho, ak by mal byť predpoklad odvolateľky prijatý, porušovatelia by boli motivovaní podávať žaloby, ktorými sa iba získava čas, a to výhradne s cieľom vyhnúť sa dôsledkom opakovaného porušovania počas priebehu konania pred Všeobecným súdom alebo Súdnym dvorom.
- 86 Záver Súdu prvého stupňa, podľa ktorého na to, aby Komisia mohla vziať opakované porušovanie do úvahy, postačuje, aby bol podnik uznaný vinným z porušenia rovnakého druhu, a to aj v prípade, že príslušné rozhodnutie môže byť stále predmetom súdneho preskúmania, je teda z právneho hľadiska dôvodný.
- 87 Tento záver nie je spochybnený ani za predpokladu, že by rozhodnutie, na základe ktorého bola pokuta týkajúca sa iného porušenia v neskoršom rozhodnutí zvýšená, bolo súdom Európskej únie zrušené po tom, ako bolo uvedené neskoršie rozhodnutie prijaté.
- 88 V takomto prípade by totiž bola Komisia povinná podľa článku 233 ES prijať opatrenia zamerané na zabezpečenie súladu s rozsudkom Súdneho dvora a prípadne zmeniť neskoršie rozhodnutie v rozsahu, v akom obsahuje zvýšenie pokuty z dôvodu opakovaného porušovania.
- 89 Na rozdiel od toho, čo tvrdí odvolateľka, je tento systém v súlade so všeobecnými zásadami riadneho výkonu spravodlivosti a hospodárnosti konania, keďže jednak núti inštitúciu, ktorá je autorom dotknutého aktu, prijať nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie súladu s rozsudkom Súdneho dvora, a to aj v prípade, že o to dotknutý podnik nepožiadala, a jednak zabraňuje podávaniu žalôb, ktorými sa iba získava čas.

- 90 Aj za predpokladu, že sa Súd prvého stupňa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, ako zdôrazňujú odvolateľka a Komisia – a to konštatovaním v bode 737 napadnutého rozsudku, že v prípade, keď by skoršie rozhodnutie, na základe ktorého bola pokuta týkajúca sa iného porušenia zvýšená z dôvodu opakovaného porušovania v neskoršom rozhodnutí, bolo zrušené po tom, ako sa uvedené neskoršie rozhodnutie stalo právoplatným, išlo by o novú skutočnosť, ktorá by spôsobila nové plynutie lehoty na podanie odvolania v súvislosti s druhým rozhodnutím –, takéto nesprávne posúdenie by nemohlo viesť k zrušeniu uvedeného rozsudku, keďže jeho výrok sa javí ako dôvodný z iných právnych dôvodov (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 13. júla 2000, Salzgitter/Komisia, C-210/98 P, Zb. s. I-5843, bod 58 a citovanú judikatúru).
- 91 O takýto prípad ide aj v prejednávanej veci, ako vyplýva najmä z bodov 734 až 736 a 739 napadnutého rozsudku. Súd prvého stupňa totiž vychádzal nielen z úvah formulovaných v bodoch 734 a 736 napadnutého rozsudku a uvedených v bode 81 tohto rozsudku, ale v bode 735 napadnutého rozsudku tiež pripomenul, že posúdenie osobitných vlastností opakovaného porušovania závisí od vyhodnotenia okolností, ktoré Komisia v prejednávanej veci zohľadní v rámci svojej voľnej úvahy. Okrem toho Súd prvého stupňa v bode 739 napadnutého rozsudku odlíšil prejednávanú vec od veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok z 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisia (T-141/94, Zb. s. II-347), a v ktorej došlo k väčšej časti porušenia pred prvým rozhodnutím, kým v prejednávanej veci Lafarge pokračovala vo svojej účasti na dotknutom karteli počas viac ako štyroch rokov po rozhodnutí 94/815, v súvislosti s ktorým bol vyhlásený už citovaný rozsudok Cimenteries CBR a i./Komisia.
- 92 Pokiaľ ide o výhradu založenú na údajnom porušení všeobecnej zásady právnej istoty, je potrebné uviesť, že odvolateľka na toto porušenie len poukázala, pričom nepreukázala, v čom presne bola uvedená zásada porušená.
- 93 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že Súd prvého stupňa v bode 720 napadnutého rozsudku uviedol, že bod 2 usmernení z roku 1998 nazvaný „Priažujúce okolnosti“ obsahuje demonštratívny výpočet okolností, ktoré môžu spôsobiť zvýšenie základnej výšky pokuty, medzi ktoré patrí aj opakované porušovanie. Uvedený bod 2 konkrétne

uvádza „opakované porušovanie toho istého typu tým istým podnikom (podnikmi)“, pričom v ňom nie je formulovaná nijaká podmienka „právoplatnej“ povahy rozhodnutia konštatujúceho porušenie. Podľa ustálenej judikatúry pritom usmernenia Komisie zabezpečujú právnu istotu dotknutých podnikov, keďže stanovujú metodológiu, ktorú sa Komisia zaviazala uplatňovať pri stanovení výšky pokút uložených v súlade s článkom 15 ods. 2 nariadenia č. 17 (pozri rozsudok z 22. mája 2008, Evonik Degussa/Komisia a Rada, C-266/06 P, bod 53).

94 Pokiaľ ide o výhradu vyplývajúcu z údajného porušenia všeobecnej zásady zákonnosti trestných činov a trestov, je potrebné pripomenúť, že táto zásada vyžaduje, aby zákon jasne definoval porušenia a tresty, ktoré ich potlačujú (rozsudok Evonik Degussa/Komisia a Rada, už citovaný, bod 39). Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa jasnosť zákona posudzuje nielen vzhľadom na znenie príslušného ustanovenia, ale aj na spresnenia vymedzené ustálenou a zverejnenou judikatúrou (pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP G. v. Francúzsko z 27. septembra 1995, séria A, 325-B, bod 25). Okrem toho je potrebné poukázať na to, že skutočnosť, že zákon pripúšťa právomoc voľnej úvahy, sama osebe neodporuje požiadavke predvídateľnosti, pod podmienkou, že rozsah a spôsoby výkonu takejto právomoci sú dostatočne jasne definované so zreteľom na sledovaný legitímny cieľ, aby sa jednotlivcovi poskytovala primeraná ochrana proti svojvôli (pozri rozsudok ESLP Margareta a Roger Anderssonovci v. Švédsko z 25. februára 1992, séria A, 226, bod 75).

95 V tejto súvislosti je dôležité pripomenúť, že aj keď článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 ponecháva Komisii širokú mieru voľnej úvahy, obmedzuje jej výkon zavedením objektívnych kritérií, ktoré táto inštitúcia musí dodržiavať. Na jednej strane tak má pokuta, ktorá môže byť uložená, vyčísliteľný a absolútny strop, takže maximálna výška pokuty, ktorú možno danému podniku uložiť, je vopred určiteľná. Na druhej strane výkon uvedenej právomoci voľnej úvahy je obmedzený aj pravidlami, ktoré si Komisia sama vytýčila v oznámení o zhovievavosti a v usmerneniach. Okrem toho je administratívna prax Komisie, ktorá je známa a prístupná, predmetom úplného preskúmania zo strany súdov Únie, ktorých ustálená a zverejnená judikatúra umožnila spresnenie neurčitých pojmov prípadne uvedených v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17. Obozretný

hospodársky subjekt tak môže, za eventuálnej pomoci právneho poradcu, s dostatočnou presnosťou predvídať metódu a rádovú výšku pokút, ktoré mu hrozia za dané správanie, pričom skutočnosť, že tento subjekt nemôže vopred poznať presnú výšku pokút, ktoré Komisia v jednotlivých prípadoch uloží, nemôže predstavovať porušenie zásady zákonnosti trestov (pozri v tomto zmysle rozsudok Evonik Degussa/Komisia a Rada, už citovaný, body 50 až 55).

- 96 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné druhú časť piateho odvolacieho dôvodu zamietnuť.
- 97 Z toho vyplýva, že piaty odvolací dôvod sa musí zamietnuť v celom rozsahu.

O šiestom odvolacom dôvode založenom na nesprávnom právnom posúdení v súvislosti so zvýšením základnej výšky pokuty z dôvodu odstrašujúceho účinku

Argumentácia účastníkov konania

- 98 Odvolateľka tvrdí, že Súd prvého stupňa porušil v bodoch 680 až 684 napadnutého rozsudku článok 81 ES a nariadenie č. 17, lebo konštatoval, že Komisia mohla posúdiť

potrebu zvýšiť výšku pokuty s cieľom zabezpečiť odstrašujúci účinok v štádiu výpočtu základnej výšky pokuty, a nie na záver výpočtu pokuty. Odvolateľka sa domnieva, že zvýšenie výšky pokuty s cieľom odstrašujúceho účinku, teda pokuty vypočítanej na základe závažnosti a trvania porušenia, ako aj priťažujúcich alebo poľahčujúcich okolností prípadu, je prípustné len vtedy, ak sa konečná suma zdá byť nedostatočná na to, aby dotknutý podnik a všetky hospodárske subjekty presvedčila o vážnosti porušenia a nevyhnutnosti nezopakovať ho.

⁹⁹ Odvolateľka tiež poukazuje na oznámenie Komisie s názvom „Usmernenia k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003“ (Ú. v. EÚ C 210, s. 2, ďalej len „usmernenia z roku 2006“), podľa ktorého je potreba „špecifického zvýšenia pokuty na účely odstrašujúceho účinku“ posudzovaná s ohľadom na konečnú sumu pokuty, a teda po posúdení základnej výšky pokuty a jej úprave na základe priťažujúcich a poľahčujúcich okolností.

¹⁰⁰ Komisia poukazuje na to, že usmernenia z roku 2006 nie sú v prejednávanej veci relevantné, pretože sporné rozhodnutie bolo prijaté podľa usmernení z roku 1998, ktoré stanovujú, že veľkosť a celkové zdroje podniku možno pri posudzovaní závažnosti porušenia vziať do úvahy (bod 1 A), a to predtým, ako sa zohľadní trvanie (bod 1 B). Komisia môže svoju politiku sankcionovania porušení práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže upraviť. Znenie usmernení z roku 1998 a usmernení z roku 2006 je podobné, keďže obe dávajú Komisii možnosť zohľadniť pri výpočte pokút veľkosť a celkové zdroje podniku. Okrem toho štádium, v ktorom sa veľkosť podniku zohľadní, nie je relevantné, keďže zvýšenie pokuty na tomto základe je nezávislé od konečnej výšky pokuty.

Posúdenie Súdnyim dvorom

- ¹⁰¹ Ako Súd prvého stupňa konštatoval v bode 657 napadnutého rozsudku, zvýšenie základnej výšky pokuty o 100 % na základe závažnosti porušenia vychádza z potreby zabezpečiť dostačujúci odstrašujúci účinok pokuty s ohľadom na veľkosť a celkové zdroje Lafarge.
- ¹⁰² Pokiaľ ide o pojem odstrašujúci účinok, treba pripomenúť, že je jednou z okolností, ktoré sa majú pri výpočte výšky pokuty zohľadniť. Podľa ustálenej judikatúry je totiž cieľom pokút uložených za porušenie článku 81 ES a stanovených v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 potrestať nezákonné konania dotknutých podnikov, ako aj odradiť tieto podniky a iné hospodárske subjekty od budúceho porušenia pravidiel Spoločenstva o hospodárskej súťaži. Vzťah medzi veľkosťou a celkovými zdrojmi podnikov na jednej strane a potrebou zabezpečiť odstrašujúci účinok na strane druhej pritom nemožno spochybniť. Komisia tak pri výpočte výšky pokuty môže zohľadniť okrem iného veľkosť a hospodársku silu dotknutého podniku (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. júna 2006, Showa Denko/Komisia, C-289/04 P, Zb. s. I-5859, bod 16 a citovanú judikatúru).
- ¹⁰³ Lafarge nespochybnuje samotné zohľadnenie svojej veľkosti a celkových zdrojov s cieľom zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok pokuty, ale kritizuje štádium, v ktorom sa toto zohľadnenie uskutočnilo.
- ¹⁰⁴ V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že zohľadnenie veľkosti a celkových zdrojov podniku s cieľom zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok pokuty spočíva v zamýšľanom účinku na uvedený podnik, pričom sankcia nemôže byť zanedbateľná najmä s ohľadom na finančnú silu tohto podniku.

- 105 Súdny dvor preto dospel k záveru, že Súd prvého stupňa dôvodne usúdil, že podnik vďaka svojmu „obrovskému“ celkovému obratu v porovnaní s obratom ostatných členov kartelu ľahšie zhromaždí prostriedky potrebné na zaplatenie pokuty, čo z pohľadu jej dostatočného odstrašujúceho účinku odôvodňovalo použitie násobiteľa (pozri rozsudok Showa Denko/Komisia, už citovaný, bod 18).
- 106 Keďže v prejednávanej veci bol výpočet pokuty uskutočnený na základe uplatnenia násobiteľov, poradie, v ktorom boli tieto násobitele použité, nemal na konečnú výšku pokuty dosah, a to bez ohľadu na štádium, v ktorom bol dotknutý násobiteľ uplatnený.
- 107 Okrem toho je nutné konštatovať, že Lafarge nijako nepodložila svoje tvrdenie, podľa ktorého by výška pokuty bola dostatočná na zabezpečenie odstrašujúceho účinku aj bez toho, aby bola určená pomocou násobiteľa tohto účinku.
- 108 Napokon, pokiaľ ide o tvrdenie odvolateľky, ktoré vyvodila z usmernení z roku 2006, je potrebné zdôrazniť, ako to správne urobila Komisia, že tieto usmernenia neboli na skutkové okolnosti prejednávaneho sporu uplatniteľné.
- 109 Napokon je potrebné poukázať na to, že prvok odstrašenia, ktorý možno do výpočtu pokuty uloženej podniku zahrnúť, sa posudzuje pri zohľadnení množstva okolností, a nielen osobitnej situácie dotknutého podniku (pozri v tomto zmysle rozsudok Showa Denko/Komisia, už citovaný, bod 23). Nie je preto vylúčené, že štádium výpočtu, v ktorom sa vezme do úvahy prvok odstrašenia, môže byť relevantné, pokiaľ ide o iné faktory než veľkosť a celkové zdroje dotknutého podniku, zohľadnené pri posudzovaní tohto prvku. Odvolateľka však nepreukázala, že to tak je aj v prejednávanej veci.

- 110 Šiesty odvolací dôvod je preto potrebné zamietnuť ako nedôvodný.
- 111 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že odvolanie musí byť zamietnuté v celom rozsahu.

O trovách

- 112 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku, uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe článku 118 uvedeného rokovacieho poriadku, účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazat' odvolateľku na náhradu trov konania a odvolateľka vo svojich dôvodoch nemala úspech, je opodstatnené zaviazat' ju na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. Odvolanie sa zamieta.

2. Spoločnosť Lafarge SA je povinná nahradiť trovy konania.

Podpisy

I - 5448